

Till Skolverket
Att Anna-Lena Larsson Lönnqvist
kopia till registrator och
Funktionsrätt Sverige

Stockholm, 31 mars 2023

Exempel på diskriminering på grund av allergi i skolan

Skolverket efterlyser exempel på diskriminering på grund av allergi i skolan som inte handlar om bristande tillgänglighet. Astma- och Allergiförbundet och ungdomsorganisationen Unga Allergiker gör regelbundet enkäter till medlemmar som visar på våra målgruppers erfarenheter. Här har vi använt oss av resultat från mindre undersökningar som Astma- och Allergiförbundet gjort till medlemmar/ vårdnadshavare om matallergi och specialkost i skolan 2022 (bil 1) och som Unga Allergiker gjort till sina medlemmar om kränkande behandling och diskriminering kopplat till astma, allergi eller annan överkänslighet 2020 (bil 2). Även om båda undersökningarna är små går det att se mönster och av frisvaren går det att utläsa mer i detalj vad som utgör problem. För enkät 2) är det flest elever med matallergi som svarat, men även elever med doftöverkänslighet och svaren rör främst skolan.

Av enkätsvaren går det att se följande resultat:

- 23% av vårdnadshavare till elev med matallergi svarar att deras barn inte får varierad mat i skolan eller förskolan. Lika många (23%) svarar att deras barn inte får likvärdig mat jämfört med andra barn varje vecka och 9% varje månad.
- 37% av vårdnadshavare till elev med matallergi svarar att deras barn drabbats av en oväntad allergireaktion i skola eller förskola.
- 80% av elever med allergi svarar att de blivit utan fika eller liknande i skolan. Citaten visar att det förekommer vid många olika tillfällen, t ex vid klassfika, högtider, på utflykter eller i hemkunskapen.
- 84% av elever med allergi svarar att de vid ett eller flera tillfällen känt sig utanför eller exkluderad p g a sin allergi. Närmare 31% uppger att det händer väldigt ofta, t ex att de inte kunnat delta på lektioner eller fått fika i skolan.
- 62% av elever med allergi har fått höra taskiga kommentarer kopplat till sin allergi. Många gånger är kommentarerna skuldbeläggande eller ifrågasättande och många får höra att de är "krångliga".
- 48% av elever med allergi har vid ett eller flera tillfällen uppmanats att äta eller röra något de inte tål. Det verkar ske av olika anledningar som okunskap, ifrågasättande, på skämt eller för att vara taskig.
- 34% av elever med allergi har vid ett eller flera tillfällen fått sina allergier "testade" av klasskamrater.
- 41% av elever med allergi har vid ett eller flera tillfällen känt sig utsatta för mobbing relaterat till sin allergi. De flesta svar handlar om utfrysning och att känna sig exkluderad.
- De flesta elever med allergi kommenterar att vuxna/skolpersonal i deras närhet agerar dåligt eller inte alls. Många gånger verkar problemen vara störst bland skolpersonalen, men svaren varierar beroende på vilken skola det handlar om.

Förutom detta innebär krav på läkarintyg för matallergi i skolan eller förskolan (ofta varje år, eller termin) att det uppstår extra kostnader för vårdnadshavare som har barn med matallergi. Ett intyg kan kosta runt 500 kr och det blir särskilt dyrt om familjen har flera barn med matallergi. Detta är inte förenligt med principen om en kostnadsfri skola i Skollagen.

Det har även blivit vanligare att skolor inför sk skolhundar eller läshundar för elever i behov av särskilt stöd. Men erfarenheter visar att riskbedömning ofta saknas eller bygger på bristfällig kunskap när det gäller pälsdjursallergi.

Förslag på lösningar och åtgärder:

- Utbildningsinsatser om matallergi och specialkost behövs till all personal i skolan som hanterar mat. Astma- och Allergiförbundet har tagit fram utbildningsmaterial "Säker mat i förskola och skola" 1), men en myndighet eller någon motsvarande borde kunna erbjuda utbildningsinsatser till huvudmän och skolor.
- Allergironden.se 2) är en kostnadsfri checklista som tagits fram av Astma- och Allergiförbundet. Den kan användas som en del av det förebyggande systematiska arbetsmiljöarbetet och minska behovet av särlösningar och exkludering av elever med allergi. Elevhälsportalen 3) som tagits fram av Region Stockholm CAMM innehåller evidensbaserad kunskap och information om allergi i förskola och skola. Förbundet har tillsammans med Unga Allergiker och allergiexpertis tagit fram en vägledning om arbetande hundar och allergi i skolan 4). Utbildningsbehov finns även när det gäller annan allergi än matallergi (se rapport Allergi i förskola och skola 5). Unga Allergiker har tagit fram information om allergi som kan användas av elever, bl a en elevallergirond. 6)
- För att kunna planera inkluderande lektioner för elever med allergi i praktiska ämnen som t ex idrott, hemkunskap, slöjd och laborationer i NO-ämnen, men även idrottsdagar, utflykter mm behövs ett bra bemötande, framförhållning och dialog med vårdnadshavare och elever med allergi. I de regioner där allergikonsulenter finns kan de utgöra ett stöd för barn med svår allergi vid individuella anpassningar i skolan eller förskolan.
- Skolans likabehandlingsplan och arbetet med aktiva åtgärder mot diskriminering bör utgöra en grund för arbetet mot diskriminering av elever med funktionsnedsättning. Det är viktigt att arbeta både för ökad kunskap och förståelse, inkluderande rutiner och ett för bra bemötande/attityd. Vuxna utgör föredömen för eleverna.

Med vänlig hälsning,

Karin Neuhaus

Generalsekreterare
Astma- och Allergiförbundet

Klara Lundahl

Generalsekreterare
Unga Allergiker

Bilaga 1. Enkät om specialkost till vårdnadshavare med barn som har matallergi, Astma- och Allergiförbundet 2022

Bilaga 2. Enkät om allergimobbning, Unga Allergiker 2020

Källor:

- 1) Utbildningsmaterialet "Säker mat i förskola och skola", Astma-och Allergiförbundet;
<http://astmaoallergiforbundet.shop.strd.se/product/8984/8984/0/949603>
- 2) Allergirond i förskola och skola, Astma- och Allergiförbundet; www.allergironden.se
- 3) Elevhälsportalen, Region Stockholm Centrum för Arbets- och Miljömedicin (CAMM);
<https://www.elevhalsportalen.se/skola/haloomraden/allergi/>
- 4) Praktisk vägledning om arbetande hundar och allergi i skolan, Astma- och Allergiförbundet m fl;
<https://astmaoallergiforbundet.se/content/uploads/2021/07/Vagledning-om-arbetande-hundar-och-allergi-i-skolan.pdf>
- 5) Rapporten Allergi i förskola och skola, Socialstyrelsen 2013; <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publikationer-och-material/publikationsarkiv/a/allergi-i-skola-och-forskola/>
- 6) Tillgänglig skola, information om allergi till elever av Unga Allergiker; <http://xn--tillngligskola-4kb.nu/elever/>